

MŮJ ROK

1954



# Můj rok 1954

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na  
[www.bizbooks.cz](http://www.bizbooks.cz)  
[www.albatrosmedia.cz](http://www.albatrosmedia.cz)

**Bizbooks®**

**Alena Breuerová**  
**Můj rok 1954 – e-kniha**  
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.  
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována  
bez písemného souhlasu majitelů práv.

**ALBATROS**  **MEDIA**

# OBSAH

Úvodem	4	<b>Realita</b>	<b>100</b>
<b>Kultura</b>	<b>20</b>	Jídlo	123
Literatura	22	Zdraví	135
Film	42	<b>Móda</b>	<b>137</b>
Divadlo	57	<b>Architektura</b>	<b>150</b>
Hudba	65	Design	167
Výtvarné umění	79	<b>Doprava</b>	<b>169</b>
<b>Média</b>	<b>87</b>	<b>Sport</b>	<b>184</b>
Reklama	95	<b>Krimi</b>	<b>196</b>
Jazykový koutek	97	<b>Kalendárium 1954</b>	<b>202</b>

# ÚVODEM

„To, co tady kraluje, není ani dobrý, ani král... Co od něho můžeš čekat? Včera lidem sebral sůl a zejtra jim třeba bude holit hlavy,“ zaznívá v novém filmu *Byl jednou jeden král*.

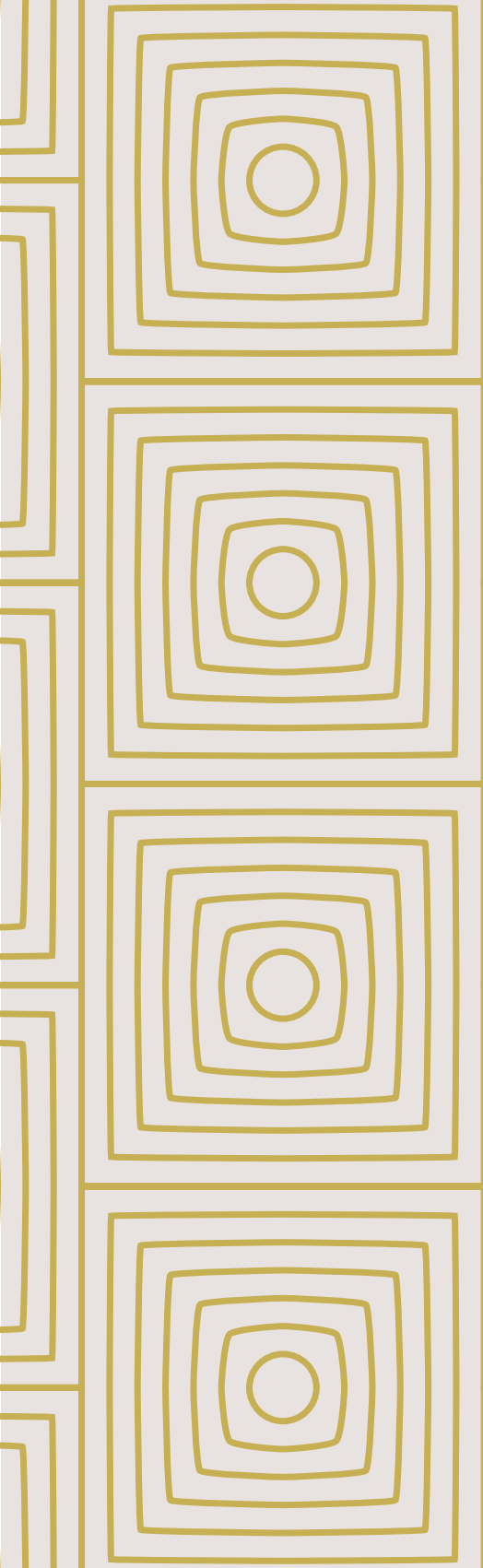
Je to zvláštní rok. To přešlapování na místě musí někdy skončit, ale teď jako by nikdo nevěděl, jak z toho ven. Rok po smrti Stalina a Gottwalda, šest let po „vítězném únoru“. V Československu vrcholí třetí vlna politických procesů a noviny pořád píšou v nejčistším „stylu 50. let“. Ale ve vzduchu je cítit změna. Jen jako by bylo třeba rychle ještě vyřídit poslední účty. A pak se rozdají nové noty. Některým to zatím nedochází. A jiní nechtějí čekat a zkoušejí, kam až to půjde. Na mezinárodní scéně jsou patrné známky uvolňování. Praha má v té době přezdívku „komunistická Ženeva“. Chruščovovské tání v Sovětském svazu přináší i úvahy o „mírové spolupráci zemí s různými systémy“. Také projevy československých stranických a vládních činitelů se nesou ve znamení větší smířlivosti. Možná se to občas přehánělo, ozývá se teď shora.

Ještě jsou tady lidé, kteří se narodili za Rakouska a vzdělání získali za první republiky. A s ním i představy o tom, co je správné a co ne. Generační obměna nejde tak rychle. A její výsledky jsou – přes veškeré snahy – dosti nepředvídatelné. Nálada ve společnosti se mění. V obchodech je toho přece jen víc a ceny se snižují. Tančí se – skoro všude. Lidé si v minulých letech užili svoje. Teď chtějí normálně žít. A na tom, co je normální, se ještě většina shodne.

V Československu se toho roku narodí 269 769 dětí. Osud je poslal na svět v zajímavém okamžiku. Jeho otisk si ponosou v sobě. Ve čtrnácti zažijí pražské jaro. A když jim bude pětatřicet, přijde radikální stříh.

**Tato kniha byla napsána především pro ně. S jistotou, že ani teď ještě neřekli poslední slovo. Pokud knihu chcete sami věnovat někomu blízkému, je tu pro vás následující strana.**





*Stránka pro tebe*

---



*Radostné vánoce a veselý Nový rok*

**PF 1954**

# ROK 1954 PODLE JINÝCH KALENDÁŘŮ

Gregoriánský kalendář	1954 (MCMLIV)
Arménský kalendář	1403
Asyrský kalendář	6704
Barmský kalendář	1316
Bengálský kalendář	1361
Berberský kalendář	2904
Buddhistický kalendář	2498
Byzantský kalendář	7462–7463
Čínský kalendář	4650–4651 Vodní Had / Dřevěný Kůň
Etiopský kalendář	1946–1947
Hebrejský kalendář	5714–5715
Íránský kalendář	1332–1333
Islámský kalendář	1373–1374
Japonský kalendář	29. rok éry Šōwa
Javánský kalendář	1885–1886
Koptský kalendář	1670–1671
Korejský kalendář	4287
Thajský solární kalendář	2497

# STATISTIKY A ČÍSLA

## CENY POTRAVIN, ZBOŽÍ A SLUŽEB (V KČS) (po snížení cen)

Ceny potravin jsou uvedeny za 1 kg, případně za 1 l

Chléb	2,60	Cigarety Memfis (1 ks)	0,40
Pečivo (rohlíky, housky)	6,60	Mýdlo jádrové (1 kg)	12,-
Mouka hrubá pšeničná	4,90	Mýdlo toaletní (1 kg)	28,-
Rýže	19,-	Pán. košile bavlněná, dlouhý rukáv	48,50
Brambory	0,80	Plášť	430,-
Hovězí zadní bez kosti	25,-	Polobotky pánské	176,-
Vepřové kotlety	29,40	Klobouk pánský	66,80
Bůček	26,20	Oblek pánský vlněný	1 180,-
Kuře	26,50	Plášť dámský zimní vlněný	650,-
Šunka	60,-	Šaty dámské (umělé hedvábí)	271,-
Salám trvanlivý	40,-	Silonky	45,40
Sýr Eidam 30 % tuku	23,-	Pánské bavlněné ponožky	6,20
Vejce (1 ks)	1,60	Čistírna:	
Cukr kostkový	11,-	pánský oblek	11,80
Sádlo	36,-	dámské šaty	10,80
Mléko 2 %	1,90	Jízdné tramvají	0,60
Smetana (0,25 l)	10,50	Známka na dopis	0,60
Máslo	42,-	Telefon (místní hovor)	0,30
Káva	240,-	Poplatek za televizi (za 1 měsíc)	15,-
Čaj	200,-	Poplatek za rozhlas	5,-
Čokoláda	150,-	Stříhání vlasů	2,-
Pivo 10° (1/2 l)	1,70	Trvalá	38,-
Rum 40 %	57,60	Kino	4,- / 6,-
Víno přírodní bílé	22,-	Hotel B bez koupelny, cena za noc	30,-
Cigarety Partyzánka (1 ks)	0,16	El. chladnička (80 l)	2 250,-



El. pračka s odstředivkou	2 400,-	Auto Škoda	50 000,-
Vysavač	1 040,-	Benzín Normal (1 l)	4,-
Rozhlasový přijímač	1 450,-	Elektrina (1 kWh)	0,80
Televizní přijímač	2 000,-	Rychlík (300 km)	58,80
Kolo	580,-	Uhlí černé (1 q)	22,40

**Průměrná měsíční mzda v socialistickém sektoru (bez JZD) je 1 171 Kčs.  
V zemědělství je průměr 826 Kčs. Průměrný starobní důchod zaměstnanců je 451 Kčs (vdovský 319 Kčs).**

### Bydlení

Dokončeno je 38 193 nových bytů,  
z toho 10 400 v rodinných domcích.

### Vybavenost domácností (na tisíc obyvatel)

Pračka a odstředivka	63
Chladnička	6
Rozhlasový přijímač	215
Televizor	1
Osobní automobil	9
Motorka	35

### Spotřeba na 1 obyvatele za rok

41,9 kg masa (hovězí 13,3 kg, telecí  
2,6 kg, vepřové 19,6 kg, drůbeží  
3,7 kg)  
204,4 l mléka a mléčných výrobků  
5 kg másla  
160 vajec  
82,8 kg chleba  
2,5 kg rýže  
33,1 kg cukru  
1,4 kg čokolády

125,3 kg brambor  
46,7 kg ovoce  
72,4 zeleniny  
0,18 kg kávy  
0,05 kg čaje  
76 l piva  
5,9 l vína  
3,7 l 40% lihovin  
16,4 l nealko nápojů

**Průměrná denní kalorická spotřeba:  
11 786 kJ.**

## Školní rok

Počet jeslí	1 143 (34 215 míst)
Počet mateřských škol	6 431 (226 784 dětí, tj 29,5 %)
Počet základních škol	12 306
Gymnázia (střední všeobecně vzdělávací školy)	335
Střední odborné školy	632
Počet učňů v socialistickém sektoru	144 355
Vysoké školy	40
Počet studentů VŠ	69 741 (z toho 11 502 žen)

**Počet vysokoškoláků na tisíc obyvatel je v Československu 5,3.**



Hradec Králové



## Kultura

Divadla	69
Dokončené filmy	535 (z toho 22 celovečerních)
Kina (státní)	3 483
Muzea	214
Galerie	16
Lidové knihovny	14 215 (1 510 000 registrovaných čtenářů)

Vydané knihy	6 359 titulů
Tisk	2 645 titulů (15 deníků)

## Zdravotnická zařízení

Nemocnice	200 (88 915 lůžek)
Psychiatrické léčebny	19
Počet lékařů	17 491 (Na 1 lékaře připadá 745 obyvatel.)

## NEJOBĽÍBENĚJŠÍ DÍVČÍ JMÉNA

<b>Marie</b>	<b>5 968</b>
<b>Jana</b>	<b>3 856</b>
<b>Hana</b>	<b>3 507</b>
Alena	3 481
Eva	3 333
Věra	2 909
Jaroslava	2 552
Anna	2 352
Zdeňka	2 317
Helena	1 998

## NEJOBĽÍBENĚJŠÍ CHLAPECKÁ JMÉNA

<b>Jiří</b>	<b>6 268</b>
<b>Josef</b>	<b>4 962</b>
<b>Jaroslav</b>	<b>4 194</b>
Miroslav	3 964
Jan	3 491
Zdeněk	3 436
Pavel	2 908
František	2 888
Petr	2 619
Vladimír	2 496

## DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Počet obyvatel (k 31. prosinci)	<b>13 023 598</b>
Počet sňatků	102 164 (7,9 na 1 000 obyvatel)
Počet rozvodů	11 280 (0,87 na 1 000 obyvatel)
Rozvody na 100 sňatků	11
Počet narozených dětí	269 769 (73 % dětí se narodilo v porodnicích)
Počet úmrtí	134 502
Přirozený přírůstek	132 210

# NARODILI SE

## ČESKOSLOVENSKO

<b>Jana Krausová</b> , herečka a výtvarnice	25. ledna
<b>Daniel Dvořák</b> , scénograf, architekt	5. února
<b>Lenka Filipová</b> , zpěvačka, kytaristka, skladatelka	14. února
<b>Zdeněk Lukeš</b> , architekt, historik architektury	2. března
<b>Přemysl Rut</b> , klavírista, divadelní režisér	10. března
<b>Milena Holcová</b> , spisovatelka a cestovatelka	18. březen
<b>Jana Boušková</b> , herečka	8. května
<b>Ivan Hlas</b> , písničkář a hudebník	10. května
<b>Věra Bílá</b> , romská zpěvačka	22. května († 12. března 2019)
<b>Alena Činčerová</b> , režisérka dokumentárních filmů	9. června
<b>Daniel Fikejz</b> , skladatel, hudebník	21. června
<b>Jan Rejžek</b> , hudební a filmový kritik	21. června
<b>Václav Fischer</b> , podnikatel a politik	22. června
<b>Vladimír Koza</b> , lékař, hematolog	4. července († 18. června 2012)
<b>Renée Nachtigallová</b> , pěvkyně	8. července
<b>Ivo Jahelka</b> , právník, folkový písničkář	18. července
<b>Michael Kocáb</b> , hudební skladatel, zpěvák, politik	28. července
<b>David Radok</b> , operní režisér	28. července
<b>Andrej Babiš</b> , český podnikatel a politik	2. září
<b>Verner Lička</b> , fotbalista, trenér	15. září
<b>Stanislav Hložek</b> , zpěvák	16. září
<b>Zdenka Tichotová</b> , folková zpěvačka	24. září
<b>Roman Skamene</b> , herec	2. října
<b>Marcel Vašínska</b> , herec	2. října
<b>Stanislav Procházka</b> , zpěvák, skladatel	8. října († 29. srpna 2003)
<b>Ondřej Havelka</b> , režisér, herec, zpěvák	10. října
<b>Jan Rychlík</b> , historik	26. listopadu

**Radek John**, publicista, politik  
**Kryštof Eben**, vědec a hudebník

6. prosince  
24. prosince

## SVĚT

<b>László Krasznahorkai</b> , maďarský spisovatel	5. ledna
<b>Oprah Winfreyová</b> , americká moderátorka, herečka	29. ledna
<b>Matt Groening</b> , tvůrce animovaných seriálů (Simpsonovi)	15. února
<b>John Travolta</b> , americký herec, tanečník	18. února
<b>Viktor Juščenko</b> , prezident Ukrajiny	23. února
<b>Recep Tayyip Erdoğan</b> , premiér a prezident Turecké republiky	26. února
<b>Juraj Nvota</b> , slovenský režisér a herec	1. března
<b>Harald Schumacher</b> , německý fotbalový brankář	6. března
<b>Carlos Ghosn</b> , manažer, defraudant (Nissan, Mitsubishi, Renault)	9. března
<b>Jackie Chan</b> , čínský mistr bojových umění, herec a režisér	7. dubna
<b>Michael Moore</b> , americký režisér, scenárista, producent a spisovatel	23. dubna
<b>Jane Campionová</b> , novozélandská scenáristka, herečka a režisérka	30. dubna
<b>Phil Rudd</b> , bubeník australské skupiny AC/DC	19. května
<b>Zdena Studenková</b> , slovenská herečka	19. května
<b>James Belushi</b> , americký herec	15. června
<b>Paul Rusesabagina</b> , rwandský hotelový manažer, humanitární pracovník	15. června

Zdeněk Lukeš

Lenka Filipová

Ondřej Havelka

Annie Lennoxová



<b>Angela Merkelová</b> , německá kancléřka	17. července
<b>Vitas Gerulaitis</b> , americký tenista	26. července († 18. září 1994)
<b>Hugo Chávez</b> , prezident Venezuely	28. července († 5. března 2013)
<b>François Hollande</b> , prezident Francouzské republiky	12. srpna
<b>Stieg Larsson</b> , švédský novinář, spisovatel	15. srpna († 9. listopadu 2004)
<b>James Cameron</b> , filmový režisér	16. srpna
<b>Alexandr Lukašenko</b> , prezident Běloruska	30. srpna
<b>Šinzó Abe</b> , japonský politik, premiér	21. září († 8. července 2022)
<b>Vašo Patejdl</b> , slovenský skladatel a zpěvák (Elán)	10. října († 19. srpna 2023)
<b>Jožo Ráž</b> , frontman slovenské skupiny Elán	24. října
<b>Jeffrey Sachs</b> , americký ekonom	5. listopadu
<b>Condoleezza Riceová</b> , ministryně zahraničních věcí USA	14. listopadu
<b>Aleksander Kwaśniewski</b> , prezident Polské republiky	15. listopadu
<b>Emir Kusturica</b> , srbský (bosenský) režisér a hudebník	24. listopadu
<b>Joel David Coen</b> , americký režisér	29. listopadu
<b>Louis de Bernières</b> , britský spisovatel	8. prosince
<b>Chris Evertová</b> , americká tenistka	21. prosince
<b>Joaquín Guzmán</b> , mexický narkobaron	25. prosince
<b>Annie Lennoxová</b> , britská zpěvačka	25. prosince
<b>Denzel Washington</b> , americký herec a režisér	28. prosince

Angela Merkelová

John Travolta

Oprah Winfreyová

Emir Kusturica





# ROK ZELENÉHO KONĚ

3. ÚNORA 1954 – 23. LEDNA 1955

**Zelený kůň vybízí k rozhodným činům. Pod jeho vlivem nemá místo prostřednost. Heslem je tady a teď. Je to čas akce, výbojů a dobrodružství. Hodně dynamický rok. Nasazení je odměněno: to, co se odehraje, bude doznávat nejméně po zbývajících šest let dvanáctiletého cyklu.**

Zatím posledním rokem, kdy podle čínského horoskopu vládl Zelený (dřevěný) kůň, byl ten, který začal 31. ledna 2014 a trval do 18. února 2015. Byl to rok výbuchů v muničních skladech ve Vrběticích. Naplno propukla ukrajinská krize: Majdan, referenda, svržení prezidenta Viktora Janukovyče a zvolení Petra Porošenka, pád Boeingu 777 malajsijských aerolinií... A také obě minské dohody s cílem zastavit válku na východní Ukrajině. Slovenským prezidentem se stal Andrej Kiska, tureckým prezidentem byl zvolen Recep Tayyip Erdoğan. USA zahájily intervence do Iráku a do Sýrie. V Soči proběhly zimní olympijské hry a v létě se mistry světa ve fotbale stala německá fotbalová reprezentace. A silvestrem to nekončilo: v lednu 2015 islamisté v Paříži vyvraždili redakci francouzského satirického týdeníku Charlie Hebdo.

Podíváme-li se ještě dále do minulosti, ani rok 1894 nebyl nezajímavý. Tomáš Baťa založil firmu ve Zlíně. Ve Francii propukla Dreyfusova aféra. Císař Vilém II. slavnostně otevřel berlínský Reichstag a v Londýně byl uveden do provozu Tower Bridge. V Národním divadle měla premiéru Maryša bratří Mrštíků. Kipling vydal *Knihy džunglí*, Jirásek *Staré pověsti české* a Karel May *Poklad ve Stříbrném jezeře*.

## POVAHA

Zelený (dřevěný) kůň je okouzlující bytost. Je svobodomyšlný a přátelský, rád se baví. Všude je vítán a okamžitě se stává duší společnosti. Lidé se s ním cítí dobře. Přitahuje je i jeho otevřenost, pozitivní a sebejistý přístup k životu.

On sám se dokáže přátelit s každým. Středem společnosti je rád, ale v podstatě je to „osamělý vlk“.

Je to rozený vůdce. Dokáže přesvědčit lidi, aby dělali, co chce, a oni to pro něj dělají rádi. On sám se ale spoutat nedá. Jeho světem jsou zelené pastviny, jeho hranicí modravý obzor – možná i proto tak miluje cestování. Nesnese ohlávku. Pokud je svazován, může se chovat až destruktivně. Potřebuje volnost, prostor, mít kam se rozběhnout. A potřebuje cíl. Jakmile se na něj zaměří, běží k němu přes všechny překážky, s nasazením, které hraničí až s posedlostí. Často dosáhne svého, někdy se až sám diví. Může se ovšem také stát, že v průběhu cesty změní názor, pohodí hlavou a radikálně změní směr. Prostě si dělá, co chce.

Je bezelstně egoistický. Žije přítomným okamžikem. Minulost je pro něj slovo bez obsahu a realita též. A umí žít. Se svými sklony k požitkářství se nijak netají. Má rád pohodlí, vyhovuje mu bezstarostný život. Jeho přirozená intuice a dobrý odhad mu pomáhají činit správná rozhodnutí i v tomto směru. Možná není tak inteligentní, za jakého jej mnozí mají, ale dokáže zařídit, že si toho nikdo nevšimne. Není však prospěchář, spíš je až příliš velkorysý a tolerantní. Jeho důvěřivost někdy hraničí s naivitou.

K dominantním vlastnostem Zeleného koně patří zvědavost, kreativita, představitivost, soutěživost a průbojnost. Ale také citlivost, empatie a pohotovost: stačí mu náznak, dokáže chápat „z půlky slova“. Má smysl pro

*Adolf Born*

*B. Streisandová*

*R. T. Erdogan*

*Cindy Crawfordová*



detail a logické myšlení. Někdy má sklon překombinovávat. A v každém případě má vysoce vyvinutý smysl pro spravedlnost.

Tou horší stránkou je nedůtklivost, umíněnost a někdy i předpojatost. Novým věcem se nebrání, ale je spíše reformátor než revolucionář.

Umí udělat dojem. Rád se hezky obléká a má vkus. Když něco chce, koupí si to bez ohledu na cenu. Nesnáší levné věci a ani ho nenapadne šetřit na horší časy. Peníze jsou pro něj prostě oběživo. Nebere je příliš vážně – a většinou mu nechybějí.

## **VZTAHY A RODINA**

Zelený kůň je silně citově založený. Zvláště muži jsou velcí romantici. Rádi překvapují a umějí to. Zamilovaný Kůň je oddaný a idealistický. To, že se nerad nechává svazovat, sice platí i pro vztahy, v manželství je však loajální a zodpovědný a rodina je pro něj na prvním místě. Jeho vztahy jsou většinou stabilní a harmonické. Kůň je věrný – svým způsobem. A dokáže být i žárlivý. U partnera si cení loajality, inteligence, obětavosti a poctivosti. Nesnáší lež a faleš. Ideálním partnerem je Pes, tento vztah má předpoklady vydržet celý život. Z dalších znamení čínského horoskopu je vhodným partnerem i Tygr nebo Koza. Jako rodič je spíš laxní. Není to on, kdo bude dětem vštěpovat řád a disciplínu a určovat jim hranice. Jako dítě je odbojný. Nic jej nezastraší a své bitvy si vybojovává sám.

## **PRÁCE**

Zelený kůň bude v jakémkoli zaměstnání automaticky směřovat k vůdčí roli. Nebojí se rozhodování a s naprostou samozřejmostí na sebe bere odpovědnost. Příkazy raději dává, než dostává, ani jedno však není problém. Jedná rychle, někdy až ukvapeně. Pokud je však třeba, dokáže projevit i nezměrnou trpělivost. Většinou ne dlouho. Zelený kůň je ze všech Koní nejrozumnější; na rozdíl od nich je schopen plánovat. Vyhovovat mu bude jakékoli povolání, pokud jeho součástí bude kontakt s lidmi. Měl by si však vždy dobře hlídat, co komu podepisuje. Umí

lidi dostat tam, kde je potřebuje mít. A zvláště příslušníci opačného pohlaví v jeho blízkosti tají jako vosk. Pozorovací talent Zeleného koně, jeho kreativita, empatie, komunikační a organizační schopnosti se uplatní v profesích jako manažer, novinář, ale i barman nebo knihovník. Uspěť může i v komunální politice.

## ZDRAVÍ

Zelený kůň je zvyklý, že se na své zdraví může spolehnout, a jeho energie se zdá nevyčerpatelná. Možná i díky pozitivnímu přístupu k životu mu to vychází, ale také na to dost hřeší, což se mu může později vymstít. To, že se nemá přepracovávat, mu nikdo radit nemusí. Neměl by ale ani ponocovat. A víc než jiným mu škodí dlouhodobý stres. Měl by si dávat pozor na srdce a krevní tlak.

## MENŠINOVÉ ZNAMENÍ ŠEDÝ HAD

Ti, kteří přišli na svět ještě před 3. únorem, se narodili v roce Šedého (vodního) hada. Bývají to složité osobnosti, křehcí introverti s bohatým vnitřním životem. „Hadí moudrost“ jim propůjčuje přirozenou autoritu a zároveň je obklopuje auroou tajemství. Tito lidé jsou přitom velmi ryzí a opravdoví, mají sklon brát vše vážně. Had je konzervativní; nepotrpí si na okázalost. Touží po jistotě. Ve vztahu k majetku je opatrný. Má rád luxus, ale umí se uskrovnit.

*Jan Neruda*



*Neil Armstrong*



*Muammar Kaddáfí*



*Jana Krausová*



Hadi bývají dobří odborníci i manažeři. Šedý had je diplomat; umí naslouchat a dokáže výborně jednat s lidmi. Dobře argumentuje. Bývá dosti smířlivý, dokáže ale projevit až překvapivou tvrdost.

Lidé narození v tomto znamení snadno navazují vztahy. Často se žení a vdávají velmi mladí. Jako partneři i rodiče jsou naprosto spolehliví; snad jen trochu příliš majetníčtí.

Hadi tíhnou k přiměřenosti a přirozenosti; extrémům jim škodí a sami se jim také instinktivně vyhýbají. Většinou žijí zdravě. Pokud jde o zdravotní rizika, hrozí jim zvláště deprese či vyhoření.

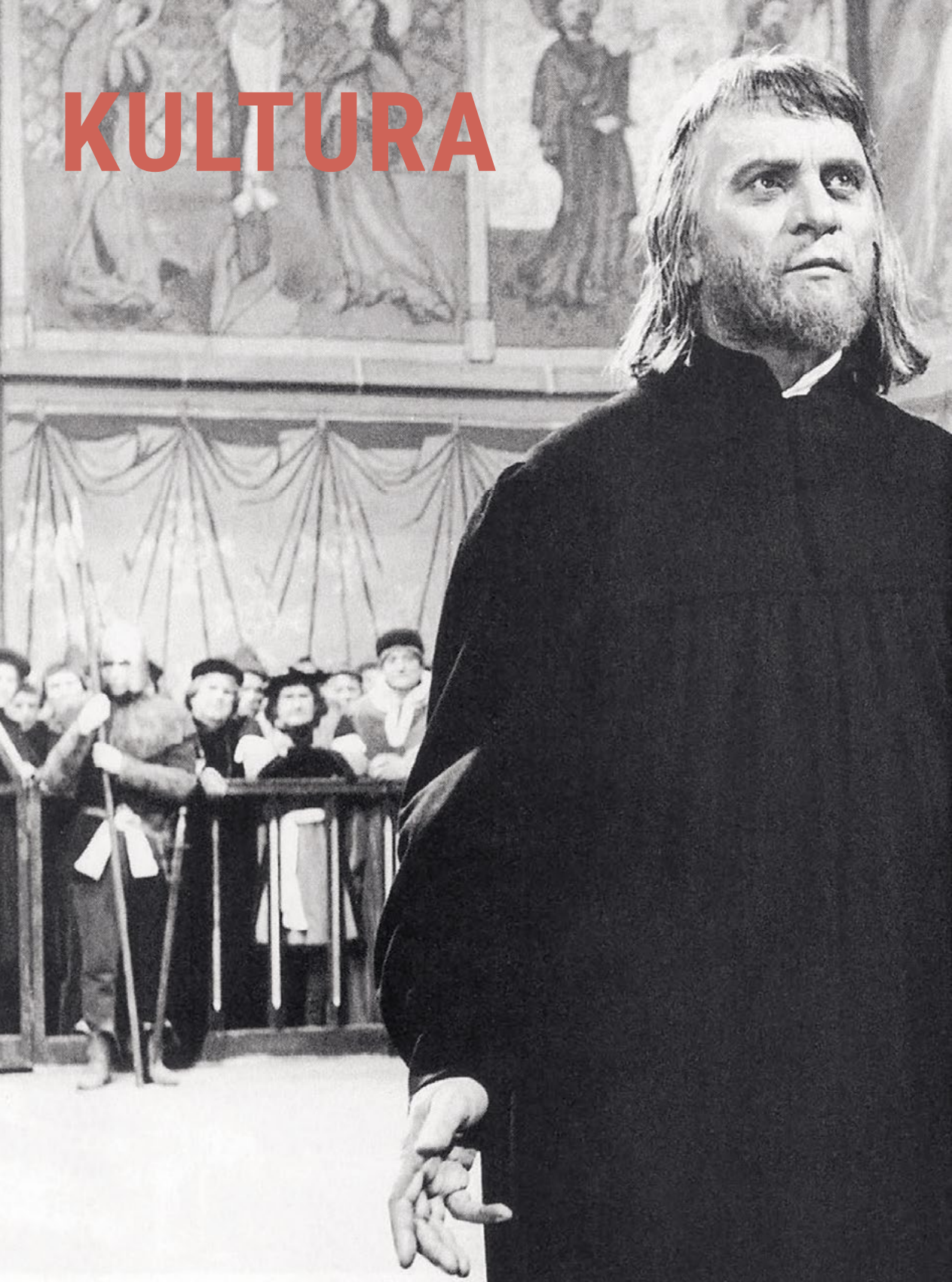
V roce 1954 se narodili například hudebník Michael Kocáb, herec, zpěvák a operní režisér Ondřej Havelka, novinář Radek John, zpěvák Jožo Ráž, režisér Emir Kusturica, německý brankář Harald Schumacher, čínský mistr bojových umění a herec Jackie Chan, politici Angela Merkelová, Recep Erdoğan nebo Hugo Chávez, americká tenistka Chris Evertová. Herečka Jana Krausová, stejně jako americká moderátorka Oprah Winfreyová, se narodily ještě ve znamení Šedého hada.

V roce Zeleného koně se narodili také britský premiér Harold Macmillan, sovětský premiér Nikita Chruščov, spisovatelé Aldous Huxley a Dashiell Hammett, československý odbojář Josef Balabán nebo sovětský polární badatel Ivan Dmitrijevič Papanin (ti všichni v roce 1894). Zelený kůň byl i básník Jan Neruda (1834).

V jiných letech Koně se narodili například malíř Adolf Born, politikové Zdeněk Mlynář či Valtr Komárek, herci Josef Vinklář, Steve McQueen, Jean-Louis Trintignant, americký astronaut Neil Armstrong, francouzský režisér Jean-Luc Godard (v roce 1930); zpěvák Jožka Černý, gymnastka Věra Čáslavská, fyzik a kreslíř Pavel Kantorek, rabín Karol Sidon, zpěvačka Marta Kubišová, herec a lékař Vladimír Pucholt, britský herec Michael York, americká zpěvačka Barbra Streisandová, libyjský vůdce Muammar Kaddáfí nebo slovenský premiér Vladimír Mečiar (v roce 1942); zpěvačky Lucie Bílá a Iveta Bartošová, lyžař Alberto Tomba nebo modelka Cindy Crawfordová (v roce 1966).



# KULTURA







# LITERATURA

**Vychází *Honzíkova cesta*. Bohumil Říha ani netuší, co napsal. Z Otto Poppera se stává Ota Pavel. Doktor Ludvík Souček je v Koreji. Za básníkem Ivanem Blatným se zavřou dveře blázince v Ipswichi. V Anglii vyjde první díl Tolkienovy trilogie *Pán prstenů*, v Americe sci-fi detektivka *Ocelové jeskyně* Isaaca Asimova a v Sovětském svazu Erenburgova novela *Tání*, která dá název celému nadcházejícímu období. De Gaulle píše paměti. A Nobelovu cenu za literaturu toho roku dostane Ernest Hemingway.**

Nikdo nemá patent na socialistický realismus, prohlásí v červnu ministr kultury Kopecký na X. sjezdu KSČ. To je náznak změny. Stejně jako příslib vstřícnosti ke „všem talentovaným spisovatelům a básníkům“, pokud dodrží aspoň zásadní linii.

„Dnes nemůže být nikoho, kdo by neuznal, jak škodlivý je schematismus, jenž brání tomu, aby pracující lidé byli nadšeni tvorbou některých spisovatelů, básníků a filmových libretistů,“ zazní také na sjezdu. Jinými slovy, máme problém. To, co teď vychází, nikoho nebaví.

## SE SATIROU OPATRNĚ

Jan Drda, předseda Svazu československých spisovatelů, v *Literárních novinách* odvážně napíše, že satira má odhalovat chyby, i když jejich nositeli jsou „naši“. Ale to se mýlí.

Se satirou si nelze zahrávat, může-li v nesprávném podání nahrávat reakčním žvlům. A už vůbec se nesmí zvrhnout „v hanobení věcí nám svatých“, zazní na X. sjezdu. „Ani stín hany nebo posměchu se nesmí dotknout naší slavné

rodné strany. A totéž se týká naší lidové vlády," praví ministr Kopecký. Zvýšenou pozornost brzy pocítí především divadla.

## „OČISTA KNIHOVEN“

Pražská Hlavní správa tiskového dohledu rozesílá veřejným knihovnám v Československu seznam knížek, které mají být vyřazeny z fondů. Seznam nepřátelské, závadné, zastaralé a nežádoucí literatury je již třetím soupisem „nevhodné“ literatury za posledních několik let. Tento je nejdůkladnější a na rozdíl od těch předchozích se podrobněji věnuje beletrii. Má přes sedm tisíc položek.

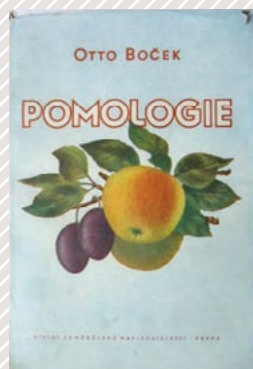
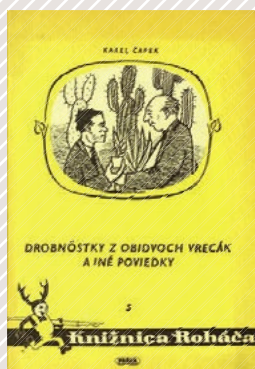
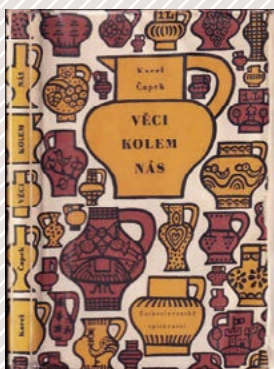
U jednotlivých knih jsou uvedeny i charakteristiky, které jsou důvodem k vyřazení. Nejčastěji je to prostě „brak“; v této kategorii se sejdou třeba



Agatha Christie, Betty MacDonaldová nebo Georges Simenon. Jindy se pečlivě rozlišuje. Arthur Conan Doyle je označen jako „úpadková detektivní literatura“, zatímco dobrodružné příběhy pilota Bigglese od W. E. Johnse jsou „tendenční braková literatura“. Guth-Jarkovský, autor *Společenského katechismu*, je zařazen jako autor „literatury zabývající se řešením měšťáckých problémů“, Hemingwayovo *Komu zvoní hrana* je „kosmopolitická literatura“, Camusovo dílo je nežádoucí „existencialistická literatura“. S posudkem „autor nepřítel republiky“ má zmizet Jan Čep, stejně jako kompletní dílo Václava Renče – „autor člen vlastizrádné skupiny“.



Tyto seznamy zakázané literatury přestanou platit v polovině 60. let. Ne všechny knihy jdou do stoupy, většinou jsou staženy do skladů a část se jich později vrátí do regálů.



## NOVÉ KNIHY

Novinek je málo. Většinu nově vydávaných knížek již lidé mohou mít ve svých knihovničkách z dřívějšího – jen možná maličko „zastaralé“. Janu Drdovi vychází *Městečko na dlani* (17. vydání). Znovu vychází – a ještě mnohokrát vyjde – Jirotkův *Saturnin*, Olbrachtovo *Zamřížované zrcadlo*, Bassovi *Lidé z maringotek*, *Bidýlko* Emila Vachka, Branaldova *Stříbrná paruka*.

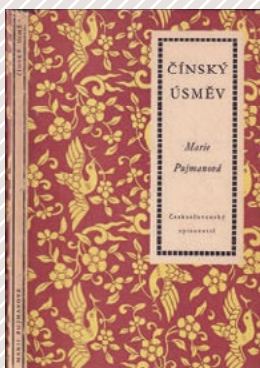
I nových překladů je málo. Znovu vychází klasika, Šolochovův *Tichý Don*, Rollandova *Okouzlená duše* nebo Dreiserova *Americká tragédie*, často v „revidovaných“ verzích nebo „opatřené poznámkami“. Vydává se však velké množství odborné a politické literatury.

### Návrat bratří Čapků

Po loňském opatrném začátku ale začínají vycházet i další díla bratří Čapků, byť některá také poněkud upravená. *Obrázky z domova*, vydané loni, vyjdou znovu, v nákladu 20 000 výtisků. V Orbisu vychází drama *Matka*, Čs. spisovatel vydá Karlovu *První partu* a *Věci kolem nás*, ale také Josefův *Stín kapradiny*. V SNKLHU opráší *Válku s mloky*, SNDK vydá *Pohádky Karla Čapka*. Slovenská Práca vydá *Drobnůstky z obidvoch vrecák a iné poviedky*.

Od Josefa Čapka vychází *Povídání o pejskovi a kočičce* a také knížka *Povídejme si, děti*, texty, které v letech 1929–1933 psal do *Lidových novin*. Příhody jsou doprovázeny jeho kresbami. *Povídání o pejskovi a kočičce* vydá Dilia i v čínštině.





**Ročník jedenadvacet.** V Čs. spisovateli vychází prvotina Karla Ptáčníka, román o osudech českých chlapců ročníku 1921 totálně nasazených za války v Německu (Ptáčník byl jedním z nich). Autor v té době pracuje na Místním národním výboru v Bruntále. Po úspěchu knihy odejde do Prahy a stane se redaktorem časopisu *Květen*.

**Bitva.** Kniha Václava Řezáče, volné pokračování románu *Nástup* a druhá část zamýšlené trilogie o budování pohraničí, popisuje období před únorem 1948. Lidé přicházející na severozápad republiky „jako průkopníci socialistické budoucnosti“ se střetávají s odpůrci nového společenského řádu...Autor si skutečnost poněkud přizpůsobil svým (a oficiálním) představám. Když už je řeč o „schematismu“, tahle kniha je ukázkový příklad. Jenže Václav Řezáč je ředitel nakladatelství Čs. spisovatel...

**Vzdoropohádky.** „Nepohádkové“ pohádky Jaroslava Havlíčka, z nichž většina vznikala za protektorátu, vydává Čs. spisovatel.

**Pohlednice z Číny: Malá knížka o velké Číně.** Adolf Hoffmeister ze své loňské cesty do Číny vytěžil knihu postřehů, které – i díky jeho kresbám – jsou zajímavé dodnes. V SNKLHU mu kromě toho vydají knihu nazvanou *Kuo-chua: Cestopisná reportáž o čínském malířství*. Marii Pujmanovou několikaměsíční pobyt československé kulturní delegace v Číně inspiroval k básnické sbírce **Čínský úsměv** a Marii Majerovou k reportážnímu cyklu **Zpívající Čína**.

I Jarmila Glazarová byla v Číně. Její kniha pro mládež **Jaro Číny** je zajímavá původními čínskými ilustracemi.